



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Andrzej Tomczyk (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

przy udziale prokuratora Prokuratury Regionalnej delegowanego do Prokuratury Krajowej Krzysztofa Urgacza,

w sprawie **A. K.** skazanego z art. 258 § 3 k.k. i in.

oraz **A. D.** skazanego z art. 258 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 stycznia 2024 r.,

kasacji wniesionych przez obrońcę

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 27 maja 2021 r., sygn. akt II AKa 75/20,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 23 stycznia 2017 r., sygn. akt II K 52/15,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania;**
- 2. zarządza zwrot oskarżonym opłat od kasacji.**

[PGW]

UZASADNIENIE

A. K. został oskarżony o to, że:

„I. w okresie co najmniej od września 2011 r. do dnia 5.12.2013 r. w [...], [...].[...] oraz [...] wspólnie i w porozumieniu z nieustalonymi osobami założył i kierował zorganizowaną grupą przestępczą, w skład której oprócz w/w osób weszli A. D., B. M., B. G., R. H., S. B., R. N., J. S., V. M. oraz inne nieustalone osoby, której celem było popełnianie przestępstwa wytwarzania wyrobów tytoniowych bez wymaganego wpisu do rejestru producentów wyrobów tytoniowych oraz przestępstw skarbowych związanych ze sprowadzaniem na terytorium Polski wyrobów akcyzowych w postaci tytoniu bez ich uprzedniego oznaczenia znakami akcyzy, jego przechowywania i przewożenia w celu wyprodukowania tytoniu do palenia w postaci krajanki tytoniowej i suszu tytoniowego oraz produkcją w/w towaru, jego przechowywaniem i przewożeniem celem dalszej odsprzedaży,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 3 k.k.;

II. w okresie co najmniej od września 2011 r. do dnia 5.12.2013 r. w [...], [...] oraz nieustalonych miejscowościach na terenie kraju kierując wspólnie i w porozumieniu z nieustalonymi członkami zorganizowanej grupy przestępczej opisanej w punkcie I wykonaniem czynu zabronionego, w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu z A. D., B. M., R. H., B. G., R. N., Y. M., S. B., J. S. oraz innymi nieustalonymi członkami w/w grupy wytwarzał wyroby tytoniowe o znacznej wartości w postaci tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej w łącznej ilości 31 475,20 kg oraz suszu tytoniowego w ilości 3463,30 kg bez wymaganego wpisu do rejestru producentów wyrobów tytoniowych, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych, czyniąc sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu,

tj. o przestępstwo z art. 12 a ust. 1 w zw. z art. 12 a ust. 2 i art. 14 ustawy z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 §1 k.k.;

III. w okresie co najmniej od września 2011 r. do dnia 5.12.2013 r. w [...], [...] , [...] oraz [...] kierując wspólnie i w porozumieniu z nieustalonymi członkami zorganizowanej grupy przestępczej opisanej w punkcie I wykonaniem czynu zabronionego, w krótkich odstępach czasu w wykonaniu tego samego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu z A. D., B. M., R. H., B. G., R. N., Y. M., S. B., J. S. oraz innymi nieustalonymi członkami w/w grupy będąc podatnikiem podatku akcyzowego na podstawie art. 13 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym produkował, przechowywał i przewoził wyroby akcyzowe w postaci tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej w łącznej ilości 31 475. 20 oraz suszu tytoniowego w ilości 3463,30 kg stanowiącej przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63 § 2 k.k.s., uchylając się od obowiązku zapłaty podatku akcyzowego nie ujawniając przedmiotu i podstawy opodatkowania organom celnym, czym naraził Skarb Państwa na uszczuplenie w podatku akcyzowym wielkiej wartości, tj. w kwocie 21 928 068,00 zł czyniąc sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu,

tj. o przestępstwo z art. 54 § 1 k.k.s. i art. 65 § 1 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1, 2 i 5 k.k.s. w zw. z art. 53 § 16 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.”

A. D. został oskarżony o to, że:

„I. w okresie co najmniej od października 2013 r. do dnia 5.12.2013 r. w [...] oraz [...] brał udział w zorganizowanej grupie przestępczej założonej i kierowanej wspólnie i w porozumieniu z nieustalonymi osobami przez A. K., w skład której oprócz w/w osób weszli B. M., S. B., R. N., J. S., Y. M. oraz inne nieustalone osoby, której celem było popełnianie przestępstwa wytwarzania wyrobów tytoniowych bez wymaganego wpisu do rejestru producentów wyrobów tytoniowych oraz przestępstw skarbowych związanych ze sprowadzaniem na terytorium Polski wyrobów akcyzowych w postaci tytoniu bez ich uprzedniego oznaczenia znakami akcyzy, jego przechowywania i przewożenia w celu wyprodukowania tytoniu do palenia w postaci krajanki tytoniowej i suszu tytoniowego oraz produkcją w/w towaru, jego przechowywaniem i przewożeniem celem dalszej odsprzedaży,

tj. o przestępstwo z art. 258 § 1 k.k.;

II. w okresie co najmniej od października 2013 r. do dnia 5.12.2013 r. w [...] biorąc udział w zorganizowanej grupie przestępczej opisanej w punkcie I, w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu z A. K., B. M., R. N., Y. M., S. B., J. S. oraz innymi nieustalonymi członkami w/w grupy wytwarzał wyroby tytoniowe o znacznej wartości w postaci tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej w łącznej ilości 28 826,20 kg oraz suszu tytoniowego w ilości 3463,30 kg bez wymaganego wpisu do rejestru producentów wyrobów tytoniowych, o którym mowa w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych, czyniąc sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu,

tj. o przestępstwo z art. 12 a ust. 1 w zw. z art. 12 a ust. 2 i art. 14 ustawy z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 65 § 1 k.k.;

III. w okresie co najmniej od października 2013 r. do dnia 5.12.2013 r. w [...] oraz [...] biorąc udział w zorganizowanej grupie przestępczej opisanej w punkcie I w krótkich odstępach czasu w wykonaniu tego samego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu z A. K., B. M., R. N., Y. M., S. B., J. S. oraz innymi nieustalonymi członkami w/w grupy będąc podatnikiem podatku akcyzowego na podstawie art. 13 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym produkował, przechowywał i przewoził wyroby akcyzowe w postaci tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej w łącznej ilości 28 826.20 kg oraz suszu tytoniowego w ilości 3463,30 kg stanowiącej przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63 § 2 k.k.s., uchylając się od obowiązku zapłaty podatku akcyzowego nie ujawniając przedmiotu i podstawy opodatkowania organom celnym, czym naraził Skarb Państwa na uszczuplenie w podatku akcyzowym wielkiej wartości, tj. w kwocie 20 228 590,00 zł czyniąc sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu,

tj. o przestępstwo z art. 54 § 1 k.k.s. i art. 65 § 1 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1, 2 i 5 k.k.s. w zw. z art. 53 § 16 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s.”

Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 23 stycznia 2017 r., sygn. akt II K 52/15, orzekł:

„I. uznaje oskarżonego A. K. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie I aktu oskarżenia, a stanowiącego przestępstwo z art. 258 § 3 kk i za to na podstawie art. 258 § 3 kk skazuje go na karę 2 (dwóch) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

II. uznaje oskarżonego A. K. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie II aktu oskarżenia z tym, że z opisu czynu eliminuje wartości <<31 475,20 kg>> i ustala łączną ilość tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej na 11015,2 kg i czyn ten kwalifikuje jako przestępstwo z art. 12 a ust. 1 w zw. z art. 12 a ust. 2 w zw. z art. 14 ustawy z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 65 § 1 kk i za to na podstawie art. 14 ustawy z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych w zw. z art. 65 § 1 kk skazuje go na karę 1 (jednego) roku i 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności;

III. uznaje oskarżonego A. K. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie III aktu oskarżenia z tym, że z opisu czynu eliminuje wartości <<31 475,20 kg>> oraz <<21 928 068,00 złotych>> i ustala łączną ilość tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej na 11 015,2 kg oraz wysokość uszczuplenia w podatku akcyzowym na kwotę 8 801 861,00 złotych i czyn ten kwalifikuje jako przestępstwo z art. 54 § 1 kks i art. 65 § 1 kks w zw. z art. 7 § 1 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt 1, 2 i 5 kks w zw. z art. 6 § 2 kks i za to na podstawie art. 65 § 1 kks w zw. z art. 7 § 2 kks w zw. z art. 38 § 2 kks skazuje go na karę 3 (trzech) lat pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 500 (pięciuset) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 500,00 zł (pięciuset złotych),

(...)

V. na podstawie art. 39 § 1 i § 2 kks i art. 85 § 1 kk w zw. z art. 20 § 2 kks orzeczone wobec oskarżonego A. K. kary jednostkowe pozbawienia wolności łączy i orzeka wobec niego karę łączną 3 (trzech) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

(...)

VII. uznaje oskarżonego A. D. za winnego dokonania czynu zarzucanego mu w pkt I aktu oskarżenia, a stanowiącego przestępstwo z art. 258 § 1 kk i za to na podstawie art. 258 § 1 kk skazuje go na karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności;

VIII. uznaje oskarżonego A. D. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie II aktu oskarżenia z tym, że z opisu czynu eliminuje wartości <<28 826,20 kg>> i ustala łączną ilość tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej na 8 366,2 kg i czyn ten kwalifikuje jako przestępstwo z art. 12 a ust. 1 w zw. z art. 12 a ust. 2 w zw. z art. 14 ustawy z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 65 § 1 kk i za to na podstawie art. 14 ustawy z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych w zw. z art. 65 § 1 kk skazuje go na karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności,

IX. uznaje oskarżonego A. D. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie III aktu oskarżenia, z tym, że z opisu czynu eliminuje wartości <<28 826,20 kg>> oraz <<20 228 590.00 złotych>> i ustala łączną ilość tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej na 8 366,2 kg oraz wysokość uszczuplenia w podatku akcyzowym na kwotę 7 102 383.00 złotych i czyn ten kwalifikuje jako przestępstwo z art. 54 § 1 kks i art. 65 § 1 kks w zw. z art. 7 § 1 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt 1, 2 i 5 kks w zw. z art. 6 § 2 kks i za to na podstawie art. 65 § 1 kks w zw. z art. 7 § 2 kks w zw. z art. 38 § 2 kks skazuje go na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 300 (trzystu) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 500,00 zł (pięciuset złotych);

X. na podstawie art. 39 § 1 i § 2 kks i art. 85 § 1 kk w zw. z art. 20 § 2 kks w zw. z art. 2 § 2 kks orzeczone wobec oskarżonego A. D. kary jednostkowe pozbawienia wolności łączy i orzeka wobec niego karę łączną 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności;

XI. na podstawie art. 69 § 1 i § 2 kk w zw. z art. 20 § 2 kks i art. 41 a § 2 kks w zw. z art. 2 § 2 kks wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego A. D. kary łącznej pozbawienia wolności warunkowo zawiesza na okres próby lat 5 (pięciu);

(...).”

Apelacje od tego wyroku wniosli: prokurator oraz obrońca oskarżonych.

Prokurator zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonych i zarzucając:

„I. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a polegający na błędnym uznaniu, iż dowody ujawnione w toku postępowania i ustalone na ich podstawie okoliczności wskazują, iż oskarżony A. K. w okresie od września 2011 r do 5 grudnia 2013 r w ramach zorganizowanej grupy przestępczej, którą kierował wytwarzał wyroby tytoniowe w postaci tytoniu do palenia bez wymaganego wpisu do rejestru producentów wyrobów tytoniowych w łącznej ilości 11.015,2 kg oraz produkował, przechowywał i przewoził wyroby akcyzowe w postaci tytoniu do palenia w łącznej ilości 11.015,2 kg co skutkowało niezasadnym wyeliminowaniem z opisu czynu punktu II wyroku wartości 31.475,20 kilogramów, z punktu III wyroku wartości 31.475,20 kilogramów i 21.928.068,00 złotych,

II. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a polegający na błędnym uznaniu, iż dowody ujawnione w toku postępowania i ustalone na ich podstawie okoliczności wskazują, iż oskarżony A. D. w okresie od października 2013 r do 5 grudnia 2013 r w ramach zorganizowanej grupy przestępczej, której był członkiem wytwarzał wyroby tytoniowe w postaci tytoniu do palenia bez wymaganego wpisu do rejestru producentów wyrobów tytoniowych w łącznej ilości 8366,2 kg oraz produkował, przechowywał i przewoził wyroby akcyzowe w postaci tytoniu do palenia w łącznej ilości 8366,2 kg co skutkowało niezasadnym wyeliminowaniem z opisu czynu punktu VIII wyroku wartości 28.826,20 kilogramów oraz z punktu IX wyroku wartości 28.826,20 kilogramów i 20.228.590,00 złotych.”

wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I instancji.

Obrońca zaskarżył wyrok w całości i zarzucając:

„I. Obrazę przepisów postępowania mając, wpływ na treść orzeczenia tj. art. 7 kpk, w zw. z art. 92 kpk poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, co miało wpływ na przyjęte przez Sąd ustalenia faktyczne w

sprawie, a w konsekwencji na treść wyroku, która to ocena wykazuje błędy natury logicznej oraz sprzeczność z doświadczeniem życiowym i wskazaniem wiedzy,

II. Obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia tj. art. 4 kpk poprzez nieuwzględnienie okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonych i oparcie stanu faktycznego sprawy wyłącznie na okolicznościach oraz dowodach rzekomo obciążających oskarżonych przy jednoczesnym pominięciu dowodów w postaci wyjaśnień oskarżonych, zeznań świadków, dokumentów i innych obiektywnych dowodów i okoliczności przemawiających na ich korzyść,

III. Obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia tj. art. 5 § 2 k.p.k. przez rozstrzygnięcie niedających się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonych,

IV. Obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia tj. art. 92 kpk i art. 410 kpk, poprzez oparcie wyroku skazującego jedynie na części zgromadzonego materiału dowodowego, a nie na wszystkich dowodach, ocenianych całościowo i przeprowadzonych na rozprawie,

V. Obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia tj. art. 424 kpk poprzez brak szczegółowości i wnikliwości oceny dowodów, a także jednoznaczność czynionych ustaleń faktycznych wynikającą z braku odniesienia do okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonych, jak również poprzez błędy logiczne oraz, luki występujące w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, nie pozwalające stwierdzić, co stało się przyczyną przyjęcia poczynionych przez Sąd ustaleń, co w konsekwencji prowadzi do niemożności skontrolowania toku rozumowania Sądu i jego zgodności ze zgromadzonym materiałem dowodowym,

VI. Błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, poprzez uznanie, że A. K. swoim zachowaniem zrealizował znamiona typu czynu zabronionego z art. 258 § 3 kk podczas gdy ujawnione okoliczności zdarzenia oraz zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazują, że nie doszło do realizacji zarówno znamion strony przedmiotowej jak i podmiotowej wskazanego typu czynu zabronionego,

VII. Błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, poprzez uznanie, że A. D. swoim zachowaniem zrealizował znamiona typu czynu zabronionego z art. 258 § 1 kk podczas gdy ujawnione okoliczności zdarzenia oraz zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazują, że nie doszło do realizacji zarówno znamion strony przedmiotowej jak i podmiotowej wskazanego typu czynu zabronionego,

VIII. Błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, poprzez uznanie, że A. K. swoim zachowaniem zrealizował znamiona typu czynu zabronionego z art. 12 a ust. 1 w zw. z art. 12 a ust. 2 i art. 14 ustawy z dnia 02.03.2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 65 § 1 kk podczas gdy ujawnione okoliczności zdarzenia oraz zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazują, że nie doszło do realizacji zarówno znamion strony przedmiotowej jak i podmiotowej wskazanego typu czynu zabronionego,

IX. Błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, poprzez uznanie, że A. D. swoim zachowaniem zrealizował znamiona typu czynu zabronionego z art. 12 a ust. 1 w zw. z art. 12 a ust. 2 i art. 14 ustawy z dnia 02.03.2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 65 § 1 kk podczas gdy ujawnione okoliczności zdarzenia oraz zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazują, że nie doszło do realizacji zarówno znamion strony przedmiotowej jak i podmiotowej wskazanego typu czynu zabronionego,

X. Błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, poprzez uznanie, że A. K. swoim zachowaniem zrealizował znamiona typu czynu zabronionego z art. 54 § 1 kks i art. 65 § 1 kks w zw. z art. 7 § 1 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt 1, 2 i 5 kks w zw. z art. 6 § 2 kks podczas gdy ujawnione okoliczności zdarzenia oraz zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazują, że nie doszło do realizacji zarówno znamion strony przedmiotowej jak i podmiotowej wskazanego typu czynu zabronionego,

XI. Błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, poprzez uznanie, że A. D. swoim zachowaniem zrealizował znamiona typu czynu

zabronionego z art. 54 § 1 kks i art. 65 § 1 kks w zw. z art. 7 § 1 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt 1, 2 i 5 kks w zw. z art. 6 § 2 kks podczas gdy ujawnione okoliczności zdarzenia oraz zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazują, że nie doszło do realizacji zarówno znamion strony przedmiotowej jak i podmiotowej wskazanego typu czynu zabronionego,

XII. Rażąca niewspółmierność orzeczonych wobec oskarżonych kar, gdyż prawidłowa ocena dotycząca okoliczności dotyczących jej wymiaru nakazuje orzeczenie kar zdecydowanie niższych.”

wniósł o:

I. zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie odmiennie co do istoty sprawy, w części dotyczącej skazania A. K. za czyny z pkt I, II i III skarżonego wyroku oraz w części dotyczącej skazania A. D. za czyny z pkt VII, VIII i IX skarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonych A. K. i A. D. od przypisanych im we wskazanych punktach przestępstw,

ewentualnie

II. o uchylenie wyroku w całości co do obu oskarżonych i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania,

ewentualnie, z ostrożności procesowej

III. o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej wymierzonej oskarżonym kary poprzez orzeczenie w stosunku do A. K. kary odpowiednio niższej umożliwiającej jej warunkowe zawieszenie oraz orzeczenie grzywny w wymiarze realnie odpowiadających możliwościom finansowym obu oskarżonych w wymiarze maksymalnie 100 stawek dziennych grzywny przy przyjęciu wysokości jednej stawki na kwotę 100 zł.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2018 r., sygn. akt II AKa 34/17, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca A. K., podnosząc zarzuty:

„I. rażącego naruszenia przepisów prawa poprzez błędne, nie uwzględniające zasady orzekania wynikającej z treści art. 7 k.p.k. rozważenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, a także rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nieprawidłowe rozważenie zarzutów wskazanych w pkt I – XII wniesionej apelacji, w tym zarzutu dotyczącego rażącej niewspółmierności orzeczonej kary poprzez orzeczenie wobec skazanego A. K. kary, która co prawda mieści się w granicach ustawowego zagrożenia, nie uwzględnia jednak w sposób właściwy okoliczności popełnienia przestępstwa, jak i osobowości skazanego, będąc sprzecznymi z dyrektywami wymiaru kary i w konsekwencji przyjęcie, iż postępowanie dowodowe Sądu I instancji odbyło się bez jakichkolwiek uchybień i ustalony w toku postępowania stan faktyczny jest zgodny z rzeczywistością, przez co naruszono także przepis art. 6 k.p.k. (prawo do obrony) oraz art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (prawo do rzetelnego procesu), przy czym uzasadnienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie jest tak ogólne i lakoniczne, a ponadto nie zawiera jakiegokolwiek wyjaśnienia dlaczego Sąd uznał podniesione zarzuty apelacji obrońcy skazanego za niezasadne (co nie pozwala na dokonanie oceny poprawności przeprowadzonej w sprawie kontroli odwoławczej), iż nasuwa się stwierdzenie, iż wskazane zarzuty apelacji w zasadzie zostały zupełnie nierozważone,

II. rażącego naruszenia przepisów prawa, a to art. 433 § 1 in fine k.p.k. w zw. z art. 455 k.p.k. przez zaniechanie dokonania w postępowaniu odwoławczym przez Sąd II instancji gruntownej analizy materiału dowodowego sprawy i w efekcie przyjęcie, że stanowisko Sądu I-szej instancji w zakresie oceny zachowania skazanych A. K. i A. D. jest prawidłowe i znajduje pełne oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, w sytuacji, gdy w postępowaniu apelacyjnym przeprowadzone dowody w postaci przesłuchania świadków potwierdzają wersję wydarzeń przedstawianą przez w/w skazanych,

III. rażącego naruszenia przepisów prawa, a to art. 427 § 3 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 167 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. oraz art. 6 k.p.k. i art. 410 k.p.k. poprzez brak należytego i wszechstronnego rozpoznania nowych faktów i dowodów przeprowadzonych w toku postępowania odwoławczego, których rzetelne rozpoznanie pozwoliłoby na dotarcie do prawdy materialnej, jak również brak

podjęcia stosownych działań mających na celu wyjaśnienie niniejszej sprawy, w tym ustalenia i sprawdzenia okoliczności podnoszonych w wyjaśnieniach przez A. K. i A. D.,

IV. rażącego naruszenia przepisów prawa, a to art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak jakiegokolwiek odniesienia się do dopuszczonych i przeprowadzonych przed Sądem II instancji dowodów w postaci przesłuchań świadków,

V. rażącego naruszenia przepisów prawa, a to art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 92 k.p.k. poprzez naruszenie zasady prawdy materialnej i oparcie rozstrzygnięcia w stosunku do skazanych A. K. i A. D. na błędnie ustalonym stanie faktycznym.”

W konkluzji obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uniewinnienie skazanego i współoskarżonego A. D. od stawianych im zarzutów ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy w całości do ponownego rozpoznania, ponieważ te same względy przemawiają za tym co do obu skazanych.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2020 r., sygn. akt IV KK 522/18, uchylił zaskarżony wyrok w stosunku do A. K., a także, na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k., w stosunku do A. D. i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie. W postępowaniu ponownym nakazał Sądowi odwoławczemu rzetelne rozpoznanie wszystkich zarzutów postawionych w apelacji obrony i o ile zajdzie taka potrzeba, omówienie swego rozstrzygnięcia w uzasadnieniu wyroku spełniającym wymogi ustawowe w tym zakresie.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 27 maja 2021 r., sygn. akt II AKa 75/20, orzekł:

„I. Zmienia zaskarżony wyrok w stosunku do:

1. oskarżonego A. K. - w ten sposób, że:

- a) w punkcie II - uznaje oskarżonego A. K. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie II aktu oskarżenia, przy czym ustala łączną ilość tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej na 28.949,30 kg;
- b) w punkcie III - uznaje oskarżonego A. K. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie III aktu oskarżenia, przy czym ustala łączną ilość tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej na 28.949, 30 kg oraz wysokość uszczuplenia w podatku akcyzowym na kwotę 20.835.414,20 zł;
- c) w punkcie V - wymiar kary łącznej pozbawienia wolności podwyższa do 5 (pięciu) lat;

2. oskarżonego A. D. - w ten sposób, że:

- a) w punkcie VIII - uznaje oskarżonego A. D. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie II aktu oskarżenia, przy czym ustala łączną ilość tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej na 26.300,30 kg;
- b) w punkcie IX - uznaje oskarżonego A. D. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie III aktu oskarżenia, przy czym ustala łączną ilość tytoniu do palenia tzw. krajanki tytoniowej na 26.300, 30 kg oraz wysokość uszczuplenia w podatku akcyzowym na kwotę 19.135.936,20 zł;
- c) w punkcie X - wymiar kary łącznej pozbawienia wolności podwyższa do 3 (trzech) lat;
- d) uchyla punkt XI, XII i XIII;
- e) (...)

II. Utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok w pozostałej części; (...)."

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca skazanych, zaskarżając go w całości. Zarzucił on:

„I. rażące naruszenie przepisów prawa, mające istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, tj. art. 443 kpk w zw. z art. 518 kpk poprzez wydanie orzeczenia zmieniającego uprzedni wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie na niekorzyść oskarżonych A. K. i A. D. zarówno w zakresie przyjętej łącznej ilości

tytoniu do palenia, jak również w zakresie kar łącznych orzeczonych wobec skazanych na ich niekorzyść, co jest sprzeczne z w/w normą prawną, bowiem po uchyleniu orzeczenia przez Sąd wyższej instancji - w tym przypadku przez Sąd Najwyższy - orzeczenie wydane w wyniku ponownego rozpoznania sprawy nie może być surowsze niż wydane poprzednio, a w niniejszym przypadku wobec faktu, że nie wpłynęła kasacja na niekorzyść oskarżonych, a orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie zostało uchylone w wyniku kasacji złożonej przez obrońcę oskarżonych, ponownie rozpoznający sprawę Sąd Apelacyjny w Rzeszowie nie mógł zmienić orzeczenia na niekorzyść oskarżonych pomimo uprzedniej, złożonej na wcześniejszym etapie sprawy, apelacji Prokuratury

II. z ostrożności procesowej, przy braku przyjęcia zasadności zarzutu nr I — rażące naruszenie przepisów prawa, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 7 kpk poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, co skutkowało zmianą orzeczenia i przypisaniem oskarżonym odpowiedzialności karnej za przestępstwa z art. 12a ust. 1 w zw. z art. 12a ust. 2 i art. 14 ustawy z dnia 02.03.2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 65 § 1 kk oraz art. 54 § 1 kks i art. 65 § 1 kks w zw. z art. 7 § 1 kks w zw. z art. 37 § 1 pkt. 1,2, i 5 kks w zw. z art. 53 § 16 kks w zw. z art. 6 § 2 kks nie tylko z pominięciem twierdzeń oskarżonych i argumentów obrony w zakresie braku możliwości przypisania oskarżonym odpowiedzialności karnej za w/w czyny (co jednocześnie stanowi rażące naruszenie przepisów prawa tj. art. 433 § 2 kpk w zw. z art. 457 § 3 kpk poprzez nierozpatrzenie zarzutów apelacji zawartych w pkt. od I do XII apelacji obrońcy), ale również nieuzasadnionym przyjęciem większej ilości tytoniu do palenia oraz wyliczeniem uszczuplenia w podatku akcyzowym, którego wartość została wyliczona prawdopodobnie przy pomocy <<kalkulatorów>> urzędów skarbowych, które dokonują wyliczeń w oderwaniu od faktycznych i realnych stawek podatku, poprzez zastosowanie zawyżonych stawek, które to w żadnej mierze nie mogą być stosowane w procesie karnym jako podstawa do wyliczenia realnej i faktycznej ewentualnej szkody, bądź wysokości realnego i faktycznego narażenia na uszczuplenie w danym podatku - co w konsekwencji prowadzi do wyliczenia

zawyżonej kwoty uszczuplenia podatku akcyzowego, którego realna wartość jest 4-krotnie mniejsza niż podana w zaskarżonym wyroku

III. rażące naruszenie przepisów prawa, mające istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, tj. art. 442 § 3 kpk w zw. z art. 518 kpk poprzez całkowite pominięcie wskazań Sądu Najwyższego podanych w uzasadnieniu wyroku z dnia 04.04.2018 r. sygn. akt IV KK 455/17, gdzie to Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie wyraźnie wskazał, że <<przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy rozważyć wnikliwie wszystkie zarzuty podniesione w apelacjach obrońców oskarżonych>> podnosząc jednocześnie szereg kwestii szczegółowych, które musi wnikliwie zbadać Sąd Apelacyjny przy ponownym badaniu sprawy, czego Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zaniechał, ponownie rażąco, naruszając przepisy prawa, mające istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, tj. art. 433 § 2 kpk w zw. z art. 457 § 3 kpk nie dokonał analizy zarzutów apelacji obrońców w sposób zgodny z w/w normami, wydając orzeczenie nie tylko niedopuszczalne z przyczyn proceduralnych, ale również nie spełniające wymagań i nie realizujące wiążących wskazań Sądu Najwyższego wyrażonych w niniejszej sprawie i nie dokonując dokładnej i rzetelnej analizy wszystkich zarzutów apelacji.”

Autor kasacji wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uniewinnienie skazanego A. K. i A. D. od przypisanych im czynów, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania co do skazanego A. K. i A. D..

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator delegowany do [...] Wydziału Zamiejscowego Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w R. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej. Stanowisko to zanegował podczas rozprawy kasacyjnej prokurator Prokuratury Regionalnej w K. delegowany do Prokuratury Krajowej, wnosząc o uwzględnienie kasacji i uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 443 k.p.k. w razie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wolno w dalszym postępowaniu wydać orzeczenie surowsze niż uchylone tylko wtedy, gdy orzeczenie to było zaskarżone na niekorzyść oskarżonego albo na korzyść oskarżonego w warunkach określonych w art. 434 § 4 k.p.k.

Analiza akt sprawy wykazała, że nie zaistniały przesłanki do wydania orzeczenia surowszego niż uchylone. Powtórzyć bowiem w tym miejscu należy w skrócie (przebieg dotychczasowego postępowania w sprawie został szczegółowo opisany w części historycznej niniejszego uzasadnienia), że wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 23 sierpnia 2017 r., sygn. akt II K 52/15, został zaskarżony apelacjami przez obrońcę obu oskarżonych oraz przez prokuratora – na ich niekorzyść. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 19 kwietnia 2018 r., sygn. akt II AKa 34/17, a więc – co należy wyraźnie podkreślić – na skutek nieuwzględnienia zarzutów podniesionych w każdej z apelacji, w tym apelacji wywiedzionej przez prokuratora. Prokurator zgodził się z tym rozstrzygnięciem, natomiast obrońca skazanych wniósł kasację w imieniu skazanego A. K.. A. D. uprawnienie do wniesienia na jego rzecz kasacji nie przysługiwało z uwagi na treść przepisu art. 523 § 2 k.p.k. stanowiącego, że „kasację na korzyść można wnieść jedynie w razie skazania oskarżonego za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.”

Po rozpoznaniu tej kasacji, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w odniesieniu do A. K., a na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. art. 536 k.p.k. również w odniesieniu do A. D., uznając, że te same względy przemawiają za uchyleniem wyroku na jego rzecz. Treść art. 435 k.p.k. jednoznacznie wskazuje, że takie uchylenie możliwe jest wyłącznie na korzyść współoskarżonego. W uzasadnieniu omawianego wyroku Sąd Najwyższy zalecił, by „przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny winien rzetelnie rozpoznać wszystkie zarzuty postawione w apelacji obrońcy i o ile zajdzie taka potrzeba, omówienie swego rozstrzygnięcia przedstawi w uzasadnieniu wyroku spełniającym wymogi ustawowe w tym zakresie”.

W postępowaniu ponownym, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie nie uwzględnił cytowanych wskazań Sądu Najwyższego i rozpoznał nie tylko zarzuty sformułowane

w apelacjach obrońcy, ale i prokuratora oraz wydał orzeczenie znacząco surowsze niż wydane poprzednio, ustalając wyższe ilości wytworzonego tytoniu do palenia oraz wyższą kwotę uszczuplenia podatku akcyzowego w odniesieniu do każdego z oskarżonych oraz znacząco podnosząc wymiar kar łącznych pozbawienia wolności A. K. z 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności do 5 lat pozbawienia wolności, natomiast A. D. z kary łącznej 2 lat pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 5, na karę bezwzględną pozbawienia wolności w wymiarze lat 3.

Tym samym Sąd drugiej instancji nie zastosował się do zakazu *reformationis in peius*, w myśl którego w postępowaniu ponownym nie było możliwe wydanie orzeczenia surowszego niż uchylone, ponieważ orzeczenie zostało uchylone na skutek uwzględnienia środka zaskarżenia wniesionego na korzyść oskarżonych.

Zasada ta dotyczy również ponownego postępowania odwoławczego w wyniku uwzględnienia kasacji (art. 518). Oznacza to, że gdy kasacja została wniesiona na korzyść skazanego, to po uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania ma zastosowanie art. 443. [zob. uwagi do art. 443 k.p.k., teza 17., D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2023]. Postępując w opisany sposób Sąd Apelacyjny w Rzeszowie dopuścił się rażącego naruszenia prawa w rozumieniu przepisu art. 523 § 1 k.p.k., mającego istotny wpływ na treść wyroku. Doszło do tego na skutek kolejnego, rażącego naruszenia przepisu art. 442 § 3 k.p.k. przez nierespektowanie wskazań Sądu Najwyższego w wyroku uchylającym poprzednio wydany i przekazującym sprawę do ponownego rozpoznania. O totalnej ignorancji Sądu orzekającego ponownie świadczy również to, że w ogóle nie podjął próby wyjaśnienia powodów takiego postąpienia i bezrefleksyjnie orzekł na niekorzyść oskarżonych.

Wobec tego zarzuty sformułowane w pkt I i III kasacji należy ocenić jako trafne i skutkujące koniecznością uchylenia wyroku Sądu odwoławczego i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy ograniczył przy tym rozpoznanie kasacji tylko do omawianych uchybień, uznając, że odnoszenie się do zarzutu podniesionego w punkcie II byłoby

przedwczesne wobec rodzaju rozstrzygnięcia następczego (art. 436 w zw. z art. 518 k.p.k.).

W postępowaniu ponownym Sąd odwoławczy zobligowany będzie uwzględnić powyższe zapatrywania i odnieść się rzetelnie do apelacji obrońcy oskarżonych i wyłącznie rozpoznać sformułowane w nich zarzuty, mając na uwadze, że apelacja prokuratora była przedmiotem rozpoznania i nie została uwzględniona. Nie może też nie dostrzec okoliczności, że apelacja obrońcy sporządzona w formie jednego pisma realizuje uprawnienie każdego z oskarżonych.

Z tych przytoczonych powodów należało orzec jak na wstępie.

[PGW]

(r.g.)